

آموزگار خلاق، شاگردان مشتاق، تدریس لذت‌بخش

الناز بابایی، معلم پژوهنده‌ی پایه‌ی چهارم

عشق و علاقه‌اش به تدریس ریشه در خدمت صادقانه و خالصانه‌ی پدرش دارد. آن روزها که کودکی بیش نبود، همراه پدر به مدرسه‌ی باغچه‌بان می‌رفت و از نزدیک تلاش‌های دلسوزانه‌ی پدر برای بچه‌های نابینا، ناشنوا و معلولان ذهنی را مشاهده می‌کرد. حتی وقتی پدر برای تصحیح برگه‌های فعالیت‌های دانش‌آموزانش در خانه مشغول بود، او کنارش می‌نشست و کارهای آن آموزگار توانا و دلسوز را دنبال می‌کرد. آن قدر این شوق زیاد بود که آینده‌اش را در همان دید و همان را برگزید. راه روشن پدر را انتخاب کرد. تجربه‌ها را کنار هم گذاشت و سعی خود را به کار گرفت تا شاگردانش را به درستی تعلیم دهد و به نیکویی تربیت کند.

تنها پنج سال سابقه تدریس دارد، اما در همین اندک زمان، سه سال پی‌درپی به‌عنوان معلم پژوهنده‌ی ناحیه و استان آذربایجان شرقی خوش درخشید و مقام آورد. روش‌های خلاقانه‌اش در تدریس ما را بر آن داشت تا سفری به تبریز داشته باشیم و با الناز بابایی، آموزگار پایه‌ی چهارم «دبستان دخترانه‌ی تمدن برتر» ناحیه‌ی یک آموزش و پرورش تبریز که کارشناسی پژوهشگری علوم اجتماعی دارد، به گفت‌وگو بنشینیم.

کلیدواژه‌ها: روش‌های تدریس، اقدام‌پژوهی

● شما در فعالیت‌هایتان یک اقدام‌پژوهی با این محور دارید که میزان علاقه‌ی بچه‌ها به مطالعه را افزایش داده است. درباره‌ی این فعالیت بیشتر برایمان توضیح دهید.

با توجه به اینکه سال قبل هم آموزگار پایه‌ی سوم آن دانش‌آموزان بودم و شناخت کاملی نسبت به آن‌ها داشتم، در ابتدای سال،

با هماهنگی مدیر، معاون و اولیای دانش‌آموزان تصمیم گرفتم دنبال راهکارهایی باشم تا شاگردانم در پایه‌ی چهارم به کتاب و مطالعه علاقه پیدا کنند. راهکارهای متنوعی برای افزایش علاقه‌ی دانش‌آموزان به مطالعه به کار بردم، از جمله: روش‌های گوناگون تدریس، ساخت انواع دست‌سازهای آموزشی، انواع روش‌های املا و انشانویسی، تنظیم برنامه و قانونی مشخص در منزل و مدرسه، ایجاد انگیزه و خودباوری و اعتمادبه‌نفس با دادن مسئولیت‌های ماهانه به هر کدام از دانش‌آموزان (معلم‌یاور، نماز‌یاور، نماینده، و مسئول کتابخانه)، خطاب قرار دادن آن‌ها با عنوان شغل دلخواهشان (دکتر، معلم، مهندس و ...)، معرفی افراد موفق با وجود مشکلاتشان، چسباندن جملات انگیزشی روی بولتن و در کلاس، تشویق به شرکت در مسابقات و جشنواره‌ها، تشویق کلامی و غیر کلامی، ایجاد ارتباط دوستانه با دانش‌آموزان و صحبت با اولیا.

● این علاقه‌ای که از آن یاد می‌کنید، چطور قابل اندازه‌گیری بود که احساس کردید بچه‌ها الان و بعد از این طرح به مطالعه علاقه‌مند شده‌اند؟

میانگین ارزشیابی درس‌های دانش‌آموزان در سه دوره (آزمون ورودی، نوبت اول و نوبت دوم) از پیشرفت ملموس دانش‌آموزان در تمامی درس‌ها حکایت داشت. همچنین مسئول کتابخانه‌ی مدرسه اذعان داشت دانش‌آموزان پایه‌ی چهارم نسبت به قبل از کتاب‌های کتابخانه بیشتر استفاده می‌کنند. کسب مقام در مسابقات کتاب‌خوانی و جشنواره‌ی جابرین حیان نیز تأییدکننده این امر بود. طی جلساتی که با اولیا داشتم آن‌ها هم از افزایش مطالعه‌ی دانش‌آموزان راضی بودند.

● این علاقه در کتاب‌های درسی اتفاق افتاد یا در مطالعه‌ی کتاب‌های غیردرسی هم شکل گرفت؟
در کتاب‌های غیردرسی هم اتفاق افتاد. دانش‌آموزان کتاب‌هایی را

سعی می‌کنم همیشه از مسیر بازی و سرگرمی آموزش را برای شاگردانم تسهیل و جذاب کنم تا از درس‌ها لذت ببرند

که از کتابخانه‌ی کلاس و مدرسه می‌گرفتند، شب‌ها قبل از خواب و طبق برنامه‌ی مشخص خود، مطالعه می‌کردند و فردای آن روز برای یکدیگر تعریف می‌کردند. حتی بعضی مواقع این داستان‌ها را به صورت نمایشی نیز بازگو می‌کردند. به همین ترتیب، این علاقه بین آن‌ها گسترش پیدا می‌کرد.

● دیگر پژوهش شما درباره‌ی افزایش سلامت روانی دانش‌آموزان است. مشکل اولیه از نظر شما چه بود که به فکر این پژوهش افتادید؟

وجود ناسازگاری و پرخاشگری در برخی دانش‌آموزان، بی‌توجهی به تدریس معلم، و آشفتگی کانون خانواده در برخی از دانش‌آموزان مرا واداشت در این مورد اقدام پژوهی انجام دهم.

● دستاورد پروژه‌ی سلامت روانی چه بود و چه نتایج‌ی در برداشت؟

افزایش میزان همکاری و همدلی این دانش‌آموزان با بقیه‌ی دوستان و هم‌سالان خود، شرکت در شوراهای دانش‌آموزی و جلب اعتماد و محبت بچه‌ها نسبت به خود، کنترل خشم و ترس و اضطراب خود با توجه به آموزش‌های مربی بهداشت و معلم، و همچنین مشاهده‌ی رفتار دانش‌آموزان قبل و بعد از طرح، نشانگر افزایش سلامت روانی در این دانش‌آموزان بود.

● شنیده‌ایم شما در بحث خلاقیت و نوآوری کارهای آموزشی هم فعال هستید.

چند طرح در این زمینه دارم. تخته میخ وایت‌برد، دست‌سازه‌ی منظومه‌ی شمسی، مولاژ بدن و مولاژ رگ‌های بدن انسان، چرتکه‌ی آموزشی، دست‌سازه‌ی مراحل رشد میوه‌ی انار و گوجه‌فرنگی، از

ایجاد انگیزه و علاقه‌مندی و تنوع در یادگیری شده است. بر مهارت توجه و گوش دادن نیز افزوده است.

● در مورد طرح میخ و تخته برایمان بیشتر توضیح دهید. ایده‌ی این طرح چطور به ذهن شما رسید و چه مشکلاتی از بچه‌ها را در چه درس‌هایی برطرف کرد؟

ابزار آموزشی پلاستیکی شبیه به آن را در لوازم‌التحریری‌ها دیده بودم، ولی به نظرم کارآمد نمی‌آمد. تصمیم گرفتم به کمک همسر که در نجاری تجربه و تخصص خوبی دارد، خودم وسیله‌ای برای آموزش بچه‌ها بسازم. این طرح در یادگیری بهتر بسیاری از مفاهیم درس ریاضی از جمله محیط و مساحت، تقارن، کسرها، ضلع و قطر، انواع خط، انواع نمودار، زاویه و ضرب بسیار کارآمد است. با استفاده از مقداری نخ رنگی، صفحه‌ای طلق که روی تخته نصب شده و یک ماژیک، به راحتی می‌توان بسیاری از مباحث ریاضی را به بچه‌ها آموزش داد.

● از مولاژهایی که برای آموزش علوم ساخته‌اید هم بگوئید.

مدرسه‌ی ما مولاژ در اختیار نداشت و من در درس علوم باید مویز را برای شاگردانم توضیح می‌دادم. لذا با نمود، بدن انسان را درست کردم و بعد با دو رنگ نخ در اندازه‌های متفاوت، سرخ‌رگ و سیاهرگ را درست کردم. یک مولاژ دیگر هم ساختم و اجزای بدن را با پارچه و چسب دو طرفه به بدن چسباندم. این مولاژ حالت پازل دارد، به طوری که بچه‌ها به راحتی می‌توانند در قالب بازی، درس علوم را بهتر درک کنند و یاد بگیرند.

● برای آموزش محورها هم یک وسیله‌ی ساده و ابتکاری درست کرده‌اید. این وسیله چه کمکی به آموزش می‌کند؟

پایه‌ی این کار یک تکه تخته‌ی فیبر است که روی آن مقوایی سفید چسباندم و یک طلق هم روی آن قرار دادم. اعداد ثابت را روی مقوایی سفید نوشتم و اعداد متغیر را روی طلق. این کار را با ماژیک انجام می‌دهم. بچه‌ها به کمک این محور، خیلی راحت می‌توانند جمع و تفریق کسرها را هم یاد بگیرند. سعی می‌کنم همیشه از مسیر بازی و سرگرمی آموزش را برای شاگردانم تسهیل و جذاب کنم تا از درس‌ها لذت ببرند.

● چه کسانی در این کار به شما کمک کردند؟

من باید از همسرم برای کمک او در ساخت وسایلی که نیاز داشتم صمیمانه تشکر کنم. ما در یک مجموعه‌ی آموزشی فعالیت داریم و من در دبستان دخترانه هستم. آقای مجید قلی‌پور مدیر دبستان پسرانه و خانم فاطمه فایده‌ی مدیر دبستان دخترانه‌ی تمدن برتر، هر کدام در حد توان خود مرا همراهی و تشویق کردند تا بتوانم این کارها را دنبال کنم. لذا از آنان هم تشکر و قدردانی می‌کنم.

علاقه‌ی دانش‌آموزانم به مطالعه‌ی کتاب بعد از اجرای یک طرح تشویقی به جایی رسید که از کتابخانه‌ی مدرسه کتاب امانت می‌گرفتند و شب‌ها می‌خواندند و فردای آن روز در مدرسه از کتاب‌ها تعریف می‌کردند

جمله طرح‌های من در حوزه‌ی آموزش دانش‌آموزانم است. با توجه به تحقیقات پژوهشگران، در حدود ۷۳ درصد یادگیری از طریق «حس بینایی» صورت می‌گیرد. بدین ترتیب، استفاده از وسایل کمک‌آموزشی در حین تدریس، علاوه بر جذابیت آموزش، به یادگیری بهتر دانش‌آموزان می‌انجامد. شنیدن کی بود مانند دیدن.

● هر کدام از این طرح‌ها چه مشکلی از کار آموزشی شما را برطرف کرد؟

این طرح‌ها تسهیل، تعمیق و تثبیت یادگیری دانش‌آموزانم را در پی داشته و به آموزش‌ها عینیت بخشیده است. همچنین، باعث